

Rakouské zemědělství v praxi: inspirace z ekologické farmy, výzkumného centra i moderní mléčné farmy

1.–3. července 2026

V rámci exkurze do rakouského Štýrska měli účastníci možnost seznámit se s příklady dobré praxe v oblasti ekologického zemědělství, agroturistiky, výzkumu a moderní živočišné výroby. Program zahrnoval návštěvu rodinných farem i výzkumného centra HBLFA Raumberg-Gumpenstein, které patří mezi klíčové instituce rakouského zemědělského výzkumu. Získané poznatky potvrdily význam propojení zemědělské praxe, inovací a péče o krajinu pro dlouhodobě udržitelné hospodaření.

Návštěva Bio zážitkového statku Malhofer v Irdning-Donnersbachtalu

První den jsme navštívili rodinnou farmu **Family Bochsichler – Bio Erlebnishof Malhofer** v obci **Irdning-Donnersbachtal** ve Štýrsku. Hospodářství leží v nadmořské výšce přibližně 750 m n. m. a představuje inspirativní příklad toho, **jak lze v horských podmínkách propojit ekologické zemědělství, chov zvířat, péči o krajinu a agroturistiku.**

Farmu společně vedou manželé Bochsichlerovi. Přestože se jedná o relativně malý podnik s výměrou přibližně 16 ha trvalých travních porostů, dokázali vytvořit ekonomicky i ekologicky životaschopný model hospodaření založený na nízkých vstupech, místních zdrojích a přímém kontaktu s veřejností.

Alpaky jako pomocníci při péči o krajinu

Jedním z hlavních lákadel farmy jsou alpaky. Paní Sonja Bochsichler začala s jejich chovem před čtyřmi lety pouze se dvěma zvířaty. Dnes jich na farmě chová již devět a do budoucna plánuje stádo dále rozšiřovat. Důvod není pouze ekonomický. **Alpaky se ukázaly jako výborní pomocníci při údržbě horských luk.** Na rozdíl od skotu nebo koní mají měkké náslapné polštářky, díky nimž minimálně poškozují půdu a nezpůsobují její utužení. **Na citlivých svazích tak představují šetrný způsob pastvy.** Travní porosty v okolí farmy se vyznačují vysokou biodiverzitou a významným zastoupením bylin. Na nejcennějších loukách se seč provádí pouze jednou ročně a následně jsou využívány k pastvě alpak. **Tento způsob hospodaření přispívá k zachování druhově bohatých horských luk.**

Účastníci si prošli celou farmu, která hospodaří v ekologickém režimu, měli možnost seznámit se s místními alpakami a nahlédli do zdejšího obchůdku s místními produkty z vlny alpak. Foto: Archiv CSV

Chov alpak je podle majitelů relativně jednoduchý. Od března do listopadu mají zvířata přístup na pastvu, v zimním období jsou krmena senem. Alpaky jsou zde chovány především kvůli vlně a stále významnější roli hrají také jako součást turistických aktivit.

Agroturistika jako důležitý pilíř hospodaření

Velmi pozitivní ohlas mají na farmě **tzv. alpakové vycházky**, které probíhají zpravidla dvakrát týdně. Zájem je vysoký zejména během letní turistické sezóny. Na začátku a na konci školního roku farmu navštěvují také školní skupiny. Součástí nabídky jsou rovněž **workshopy zaměřené na zpracování vlny** a program „Škola na statku“, jehož cílem je přiblížit veřejnosti zemědělství a ukázat, co vše lze z alpací vlny vyrobit. Agroturistika se postupně stala jedním z hlavních ekonomických pilířů podniku. Pro horské oblasti Rakouska je podobné propojení zemědělství a cestovního ruchu typické. Místní region je významnou turistickou destinací a návštěvníci stále častěji vyhledávají autentické zážitky spojené se zemědělskou krajinou.

Proměna rakouského horského zemědělství

Návštěva zároveň nabídla zajímavý **pohled na vývoj zemědělství v rakouských horských oblastech**. V minulosti zde byla běžná produkce mléka téměř na každé farmě. Dnes však mnoho menších podniků od chovu dojnic ustupuje. Rostoucí požadavky mlékáren a ekonomický tlak vedou farmáře k přechodu na chov masného skotu nebo výkrm volů. Průměrná velikost hospodářství v regionu se pohybuje kolem 10–15 hektarů. Rakousko se prostřednictvím dotační politiky snaží tyto drobné struktury zachovat, přesto je podle místních farmářů k dalšímu hospodaření potřeba značná dávka idealismu. Velkou výhodou oblasti je rozvinutý cestovní ruch, který zemědělcům umožňuje diverzifikovat příjmy. Proto zde vedle produkce potravin často nacházíme také agroturistiku, přímý prodej nebo zážitkové programy.

Proč jsou podobné podniky pro Rakousko důležité?

Rakouské zemědělství je charakteristické drobnou strukturou hospodářství a vysokým podílem horských oblastí. **Přibližně 70 % území zemědělské půdy spadá do oblastí se znevýhodněnými podmínkami hospodaření, především kvůli nadmořské výšce a svažitosti.** Proto je zachování těchto hospodářství jednou z priorit rakouského Strategického plánu SZP.

Rakousko je v rámci EU často považováno za jeden z nejprogresivnějších států v podpoře horského a ekologického zemědělství. Když se podíváme na farmu Malhofer, je vlastně ukázkovým příkladem typu podniku, na který je rakouský Strategický plán SZP 2023–2027 cílen. Rakousko totiž dlouhodobě podporuje malé rodinné farmy v horských oblastech, travní hospodářství, ekologické zemědělství a diverzifikaci příjmů prostřednictvím agroturistiky.

Druhý den exkurze: Rakouský výzkum propojený s praxí a podpora udržitelného zemědělství

Druhý den odborné exkurze byl věnován návštěvě rakouského výzkumného a vzdělávacího centra **HBLFA Raumberg-Gumpenstein**, které patří mezi nejvýznamnější zemědělské výzkumné instituce v Rakousku. Českou delegaci čekal celodenní program zaměřený na inovace v zemědělství, trvalé travní porosty, ochranu klimatu, biodiverzitu a využívání moderních technologií v praxi.

Výzkumný ústav HBLFA Raumberg-Gumpenstein se nachází v krásném horském prostředí a rozkládá se na několika hektarech. Dopolední program probíhal v seminární místnosti výzkumného ústavu. Foto: Archiv CSV.

Výzkum úzce propojený se vzděláváním i zemědělskou praxí

HBLFA Raumberg-Gumpenstein je největším výzkumným a vzdělávacím centrem rakouského ministerstva zemědělství. Součástí areálu je také střední odborná škola s přibližně 400 studenty, kteří jsou aktivně zapojováni do výzkumných aktivit. **Instituce se zaměřuje na aplikovaný výzkum a jeho rychlý přenos do zemědělské praxe.** Aktuálně řeší přibližně 90 národních i mezinárodních projektů a část výzkumu probíhá přímo na spolupracujících farmách. Výsledky odborníci předávají zemědělcům prostřednictvím konferencí, kurzů, publikací, podcastů i exkurzí. **Každoročně centrum navštíví kolem 8 000 návštěvníků a uskuteční se zde přibližně 200 odborných exkurzí.**

Mezi hlavní odborné oblasti centra a klíčová témata výzkumu patří:

- rostlinná a živočišná výroba
- klima, změna klimatu a adaptační opatření
- zdraví a welfare zvířat
- biodiverzita a kvalita potravin
- environmentální dopady zemědělství
- rozvoj venkova a regionálních dodavatelských řetězců
- ekologické zemědělství

Trvalé travní porosty pod drobnohledem

Velká část programu byla věnována trvalým travním porostům (TTP), které mají v horských a podhorských oblastech Rakouska zásadní význam. **Půdní a vegetační ekolog Andreas upozornil, že všechny členské státy Evropské unie musí do září předložit zprávu o stavu trvalých travních porostů. Výzkumníci proto dlouhodobě sledují jejich stav, druhové složení i reakce na klimatické změny.** Dr. Marcus Herndl představil výzkum zaměřený na pohyb vody v půdě a monitorování půdních podmínek v souvislosti se změnou klimatu. Významnou roli zde hrají dlouhodobé pokusy založené již v roce 1944, které umožňují sledovat vývoj travních porostů v časovém horizontu několika desetiletí.

Výzkumníci zároveň vyhodnocují účinnost dotačních opatření. Zkušenosti ukazují, že nedostatečná intenzita pastvy vede k šíření nežádoucích rostlinných druhů a postupné změně charakteru travních porostů.

Šlechtění píce pro alpské podmínky

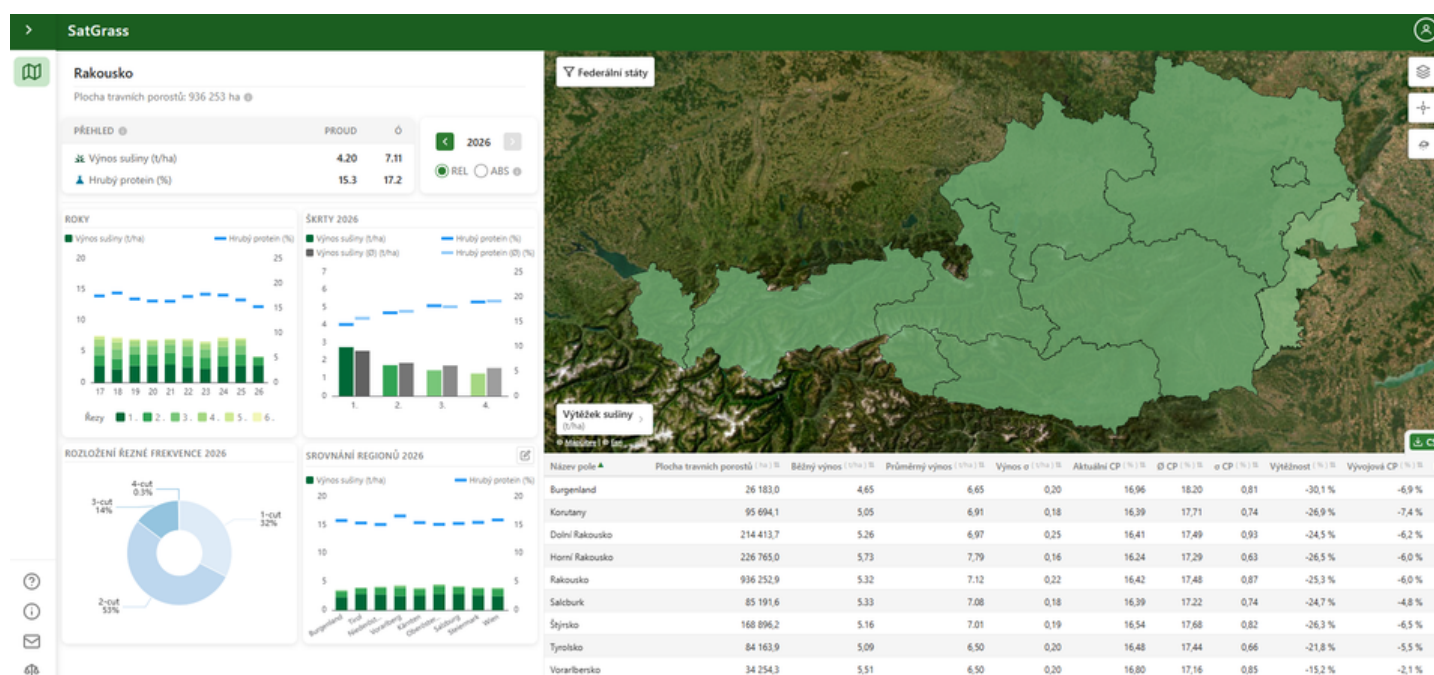
Dr. Wilhelm Graiss představil šlechtitelský program zaměřený na pícniny. **HBLFA Raumberg-Gumpenstein je jedinou institucí v Rakousku, která se systematicky věnuje šlechtění pícnin přizpůsobených specifickým podmínkám alpských oblastí.** Výzkum se zaměřuje především na trvalé druhy využívané na travních porostech. Aktuálně probíhají například práce na šlechtění jetele lučního. Šlechtitelské programy probíhají v úzké spolupráci se zemědělci a agrárními komorami, aby výsledné odrůdy odpovídaly praktickým potřebám hospodářů.

Součástí aktivit je také sběr osiva z druhově bohatých extenzivních luk. Takto získaný materiál slouží jako základ pro obnovu travních porostů, zakládání květnatých pásů nebo další opatření podporující biodiverzitu.

Satelitní technologie pomáhají zemědělcům

Velkou pozornost věnovali odborníci **využití satelitních dat v zemědělství**. Představen byl projekt **SatGrass** a související aplikace umožňující odhad výnosu a kvality píče pomocí multispektrálních dat.

Nástroje jsou určeny nejen zemědělcům, ale také poradcům, výzkumníkům a tvůrcům zemědělských politik. **Cílem projektu je mimo jiné vytvořit první komplexní přehled o stavu trvalých travních porostů na národní úrovni.**

Ukázka z inovativního satelitního nástroje SatGrass, který zemědělcům umožňuje přesně sledovat výnos a kvalitu travních porostů v reálném čase. Aplikaci si můžete vyzkoušet v demo verzi bez přihlášení a jinak je k dispozici zdarma.

FarmLife: bezplatný nástroj pro hodnocení udržitelnosti

Zajímavou ukázkou praktického využití výzkumu byl digitální nástroj **FarmLife**. Ten umožňuje zemědělcům zdarma hodnotit ekologickou i ekonomickou stránku hospodaření prostřednictvím analýzy životního cyklu podniku.

Výsledkem jsou konkrétní doporučení vedoucí ke zlepšení environmentálních i ekonomických výsledků farmy. Součástí hodnocení je také bilance živin a posuzování emisí skleníkových plynů, což jsou oblasti stále důležitější i z pohledu Společné zemědělské politiky EU.

Ukázka techniky, kterou využívají ve výzkumném ústavu a místní skot. Účastníci mohli nahlédnout na zdejší welfare zvířat. Foto: Archiv CSV.

Biodiverzita, klima a emise skleníkových plynů

Odpolední část programu byla zaměřena na hodnocení kvality píce, živočišnou výrobu a emise skleníkových plynů. Účastníci navštívili **referenční farmu AREC Raumberg-Gumpenstein**, kde se testují krmné dávky, welfare zvířat i environmentální dopady živočišné výroby.

Výzkumné centrum disponuje moderním vybavením pro měření emisí, včetně speciálních komor a respiračních boxů. Získané poznatky mohou sloužit jako inspirace při tvorbě metodik pro sledování emisí a rozvoj uhlíkového zemědělství.

Společným jmenovatelem celé návštěvy byl důraz na propojení produkce potravin s ochranou přírody, podporu biodiverzity a využití moderních technologií k udržitelnému hospodaření. Rakouské zkušenosti ukazují, že efektivní spolupráce výzkumu, vzdělávání a zemědělské praxe může přinášet konkrétní výsledky pro zemědělce i krajinu.

Třetí den exkurze: Inspirativní rodinná farma zaměřená na soběstačnost, welfare a moderní chov dojníc

Třetí den exkurze zavedl účastníky na rodinnou farmu **Georga Giselsbrechta** v obci **Mitterberg-Sankt Martin** nedaleko Gröbmingu. Návštěva nabídla zajímavý pohled na moderní mléčnou farmu, která spojuje tradiční rodinné hospodaření s inovativními technologiemi, důrazem na welfare zvířat a energetickou soběstačnost.

Rodinná farma s dlouhou historií

Na úvod přivítal účastníky sám hospodář **Georg Giselbrecht**, který představil historii rodinného statku **Ringdorferhof**. Tento hospodářský dvůr patří mezi historické usedlosti regionu Ennstal a jeho historie podle místních zdrojů sahá až do počátku 12. století. Součástí hospodářství je vedle produkce mléka také rozvoj dalších činností zaměřených na dlouhodobou udržitelnost farmy.

Moderní stáj navržená pro zvířata i člověka

Hlavním bodem programu byla **prohlídka moderní stáje pro dojnice**, jejíž finální podoba byla dokončena v roce 2018. Při návrhu spolupracoval farmář s odborníky z Rakouska, Německa i Nizozemska. Od počátku bylo prioritou vytvořit prostředí s dostatkem světla, vzduchu a prostoru jak pro zvířata, tak pro samotného hospodáře. Jak sám uvedl, stáj je jeho každodenním pracovištěm, a proto kladl důraz i na kvalitní pracovní prostředí. Dominantou stáje je centrálně umístěný dojicí robot. Dojnice se zde pohybují volně a samy si určují, kdy půjdou ke krmení nebo k dojení. Na druhé straně stáje jsou ustájeny zaprahlé krávy.

Diskuze účastníků s farmářem v moderní stáji pro skot. Inspirativní byl také způsob umístění fotovoltaických panelů na zemědělském stavení. Foto: Archiv CSV.

Oceněná dřevostavba

Zajímavostí je samotná konstrukce stáje. Objekt byl záměrně navržen jako moderní dřevostavba, která vytváří příjemné mikroklima a dobře zapadá do krajiny. Projekt získal ocenění spolkové země Štýrsko za kvalitní dřevěnou stavbu a uspěl také v odborné soutěži zaměřené na zemědělské dřevostavby v Rakousku, Německu a Švýcarsku. Přestože je stáj velmi otevřená a dobře větraná, bylo kvůli stále častějším letním vedrům nutné dodatečně instalovat ventilátory, které zlepšují tepelný komfort zvířat.

Chytré sledování říje zvyšuje efektivitu chovu

Součástí prezentace byl také jednoduchý, ale velmi účinný systém sledování říje krav, který Georg Giselbrecht vyvinul a komerčně nabízí pod značkou „Farmer George“. Tento nástroj pomáhá farmářům přesněji sledovat reprodukční cyklus stáda, snižovat ztráty a zlepšovat reprodukční ukazatele chovu. Produkt je využíván v Rakousku i dalších evropských zemích. Na farmě je tento systém propojen s dojícím robotem. Pokud robot zaznamená zvýšenou aktivitu zvířete, která signalizuje říji, dokáže krávu automaticky oddělit do speciální sekce pro další kontrolu.

Součástí prezentace na farmě byl i systém sledování říje krav, který vynalezl sám farmář. Účastníci se též seznámili s technologií a technikou na farmě. Foto: Archiv CSV.

Soběstačnost jako součást hospodaření

Dalším tématem návštěvy byla energetická a provozní soběstačnost farmy. Hospodář představil vlastní systém využití obnovitelných zdrojů energie, který zahrnuje vodní zařízení pro zásobování pitnou vodou a vytápění pomocí kotle na štěpku využívajícího biomasu z vlastních zdrojů.

Taková opatření nejen snižují provozní náklady, ale zároveň zvyšují odolnost podniku vůči rostoucím cenám energií a podporují šetrné hospodaření v horských podmínkách.

Inspirace pro rodinné farmy

Návštěva farmy Georga Giselbrechta ukázala, že i rodinný podnik může úspěšně kombinovat moderní technologie, welfare zvířat, energetickou soběstačnost a ekonomickou udržitelnost. Mnohé z představených postupů mohou být inspirací také pro české zemědělce, zejména v oblastech ekologického zemědělství, welfare hospodářských zvířat, AEKO opatření nebo hospodaření v méně příznivých oblastech (ANC).

Závěr

Třídenní odborná exkurze do Štýrska nabídla cenný pohled na současné trendy rakouského zemědělství a potvrdila, že úspěšné hospodaření v horských a podhorských oblastech stojí na propojení ekonomické životaschopnosti, péče o krajinu, inovací a úzké vazby na místní komunitu.

Inspirativní byla zejména schopnost rakouských zemědělců propojit produkční funkci zemědělství s ochranou biodiverzity, welfare zvířat, agroturistikou a vzděláváním veřejnosti. Významnou roli zde hraje také kvalitní systém poradenství, výzkumu a přenosu inovací do praxe, který zemědělcům pomáhá reagovat na klimatické změny i nové společenské požadavky. Získané poznatky mohou být cennou inspirací také pro české zemědělce, zejména v oblastech ekologického hospodaření, péče o trvalé travní porosty, diverzifikace příjmů a zvyšování odolnosti podniků.

Lucie Sýsová, Celostátní síť pro venkov RO Brno

Zahraniční exkurzi připravila Celostátní síť pro venkov ve spolupráci s Českou společností pro travní porosty z.s. a Mendelovou univerzitou v Brně.

Vše o akci

Státní zemědělský intervenční fond | Oddělení řízení CSV a jejích regionálních aktivit |
Ve Smečkách 801/33 | 110 00 Praha 1 – Nové Město | csv.cr@szif.gov.cz | szif.gov.cz/cs/venkov

Ministerstvo zemědělství | Oddělení Celostátní sítě pro venkov a technické pomoci |
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1 – Nové Město | mze.gov.cz/venkov

Státní zemědělský intervenční fond | Oddělení řízení CSV a jejích regionálních aktivit |
kancelář | Kotlářská 931/53 | 602 00 Brno | lucie.sysova@szif.gov.cz | 731 689 810